

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๘๖

ขอเสนอร่างของอุทิศพระบาทปกเกล้า ฯ

กวดการทั้งบริษัทซีเมนต์ ชันนัจะจะเป็นสินค้าใหญ่ของประ
เทศสยาม และจะเป็นผลประโยชน์แก่คนไทยอย่างหนึ่ง ตามซึ่ง
ข้าพระพุทธเจ้าได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา กราบทูลเกล้าของ
อุทิศพระบาทแล้วนั้น ต่อมาข้าพระพุทธเจ้าได้หาญกับพระยาอรรณการ
ประสิทธิ์ ซึ่งเป็นผู้ชำนาญในการทั้งบริษัท และเคยเป็นกรรมการใน
บริษัทต่าง ๆ อยู่ในกรุงเทพ ฯ หลายบริษัท พระยาอรรณการประสิทธิ์
ก็เห็นด้วยเกล้า ฯ ว่า คงจะเป็นผลดีและเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองเป็น
อันมาก พระยาอรรณการประสิทธิ์จึงได้ร่างสัญญาข้อบังคับขึ้นฉบับ
อนุญาตตามกำหนดของลัทธิบริษัทไฟฟ้าน้ำ กับความเดิมเป็นจดหมาย
บรรทัดย่อ ๆ อีกฉบับหนึ่ง ข้าพระพุทธเจ้าได้ทูลเกล้า ฯ ถวายมา
พร้อมกับหนังสือทั้ง ๒ ฉบับ ฯ หนังสือฉบับแรก ก. อีกฉบับหนึ่งหมายรัก
ษร ข.

ในฉบับหมายรักษร ข. มีข้อที่ควรกราบบังคมทูลพระกรุณา
โดยเสาะหาอย่าง คือ

๑. การที่ข้าพระพุทธเจ้ากับพระยาอรรณการประสิทธิ์เห็นด้วย
เกล้า ฯ ว่า ควรให้คนต่างประเทศซื้อเช่าในบริษัทด้วยนั้น ก็ด้วย
มุ่งหมายจะให้เงินแก่ในการที่จะส่งไปจำหน่ายต่างประเทศประการหนึ่ง
อีกประการหนึ่งแรกที่จะทั้งบริษัทก็ดี หรือวิธีที่จะดำเนินการค้าขายจริง ๆ

คดี จะต้องทำธุรกรรมเร็วทันเวลา ระหัดคนไทยที่เข้านอกเข้าใจการใน
เวลานี้ก็ยาก มีบ้างก็พิจารณาการเลืบทด หลวงสวัสดิ์ก็ยังไม่ยอมความ
คิดจะ ทวงว่าตลาดพลึงอย่างใดลง ประโยชน์ที่มุ่งหมายว่าจะได้จะกลับ
กลายเป็นเสียไป เห็นด้วยเกล้า ฯ พร้อมกันดังนี้ จึงจะยอมให้มีคน
ต่างประเทศเข้ามามีแหร่ด้วย ๒๕๐,๐๐๐ บาทหรือ ๑ ใน ๔

๒. เมื่อเห็นด้วยเกล้า ฯ เช่นนี้แล้ว จึงคิดเลือกตัวบุคคลว่า
บุคคลผู้ใดในอุษาคีไทยที่จะเป็นที่เชื่อถือได้ แลชามีร้านาอยู่ในงานการด้วย
จึงได้ตกลงกันว่ามีสเถอกรุกษผู้จัดการบริษัทไฟฟ้า ซึ่งในเวลานี้กำลัง
คิดจะออกจากบริษัทนั้นอยู่แล้ว เป็นเหมาะกว่าใครหมด ทั้งมีสเถอกรุก
ษเองก็เชื่อมิใช่ในการนี้ว่าคงจะเกินผลคิดว่าการขึ้น จนถึงจะถอน
เงินจากบริษัทอื่น ๆ มาลงในบริษัทซิเมนต์ ในเวลาเมื่อจะไปเมืองนอก
ได้มอบสมุดเช็คไว้ให้กับพระยาอรรคการ ถ้าบริษัทนี้ได้รับจดทะเบียน
แล้ว จะต้องการเงิน ๑๕ เปอรเซ็นต์ตามกฎหมายเมื่อใด ก็ให้พระยา
อรรคการส่งเงินในทันทีที่เดีว

๓. การตั้งโรงสีคดี การตั้งบริษัทไทย ฯ คดี ซึ่งเสี่ยงเป็นดการ
สำคัญอย่างยิ่ง โรงสีที่เ็นอยู่ในเวลานี้มีเข้าอย่างเดีวดังนี้ ถ้าโรง
โตนชื่อเสี่ยงก็ขายเข้าไ้มาก แยกก็จ่ายเงินให้มาก เพราะฉะนั้น
บริษัทซิเมนต์ที่จะตั้งขึ้นนี้ จึงจำเป็นจะต้องระมัดระวังชื่อเสี่ยงทั้งแท้กับนี้
ไป เรื่องเงินทุนที่จะลงในชั้นแรกไม่มีปัญหา จะต้องระวังก็เฉพาะ
คณะผู้จัดการ ถ้าคณะกรรมาการเป็นคนมีชื่อเสี่ยงก็แสดงการนั้นทำเนนเป็น
ที่เรียบร้อยแล้ว แหร่ที่กะไว้เพียง ๑๐๐ บาท ขารขึ้นไปถึง ๒๐๐บาท
ในทันทีก็ได้ ข้าพระพุทธเจ้าแลพระยาอรรคการกับทั้งมีสเถอกรุก

มีสเคอร์เกอร์เห็นด้วยเกล้า ๆ เป็นการแน่นอนว่า แต่ขอประกาศก็
เป็นบริษัทขึ้นแล้ว แשרจะขึ้นในทันทีอย่าง-น้อย ๒๕ เปอรุเซนที่
เพราะในเวลาที่มีคนวิ่งมาหา มาก คนนั้นจะขอเท่านั้นเท่านั้น ถ้าขอ
ประกาศเรียกแשרอย่างบริษัทรวมทุนเงินทุนสัก ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
ก็หาได้ เรื่องนี้ข้าทูลทูลเจ้าได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา
แล้วว่า บริษัทอิสเซเชียนกิดกิดจะท่าทวดเดียว หรือมีเงินนั้นขอเข้าหุ้น
ด้วยครึ่งหนึ่ง เมื่อไม่สำเร็จจึงเลิกเสียทีเดียว และวิ่งห่างสยามขอ
เรสท์แกลคนอื่น ๆ ก็วิ่งมาหาขอขาดได้แשרเหมือนกัน ที่ยอมให้มิสเซอร์
เกอร์เข้ามามีแשרด้วยนั้น ก็สำหรับจะใส่มิสเซอร์เกอร์เท่านั้น มิใช่
ของการเงิน

๔. เรื่องสรีแשרก็ขอยกเลิกไปทั่ว ๆ กันตามส่วนปรากฏ
อยู่ในรททนายบรรณกิจของพระยาอรรณการนั้นแล้ว ในส่วนของหลวง
สวัสดิ์ก็เลิกด้วยเกล้า ๆ ว่าควรจะแบ่งให้พระยาอรรณการคนอื่น ๆ
ที่ได้ช่วยเหลืออย่างตามสมควร

๕. แשרในนามหลวงสวัสดิ์ก็กะไว้ถึง ๒๕๐,๐๐๐ บาทนั้น คิด
ด้วยเกล้า ๆ ว่าให้มีเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาทก็จะสมแก่คุณานุรูป นอก
จากนั้นก็รวมอยู่ในกรมพระคลังข้างที่หมด

อนึ่งเจ้าพระยาอภัยราชอาณาเขตพระยาวิภาวดีโกศล ก็ขาดได้
รับพระราชทานด้วยเหมือนกัน แต่ไม่กล้าที่จะละลงไป ทั้งนี้สู้ยก
จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ

๖. เงินที่กำหนดจะของออก ข้าทูลทูลเจ้าได้ปฤชากับ

พระยาบรรณการแลมิสเทอร์โกโล ประมาณว่าจะต้องออกเป็น ๒ ศก

คือ	ครั้งที่ ๑	เดือนธันวาคม	ท.ศ. ๒๔๕๖	๑๕	เปอร์เซ็นต์
	ครั้งที่ ๒	เดือนตุลาคม	ท.ศ. ๒๔๕๖	๑๕	เปอร์เซ็นต์
	ครั้งที่ ๓	เดือนมกราคม	ท.ศ. ๒๔๕๖	๒๐	เปอร์เซ็นต์
	ครั้งที่ ๔	เดือนธันวาคม	ท.ศ. ๒๔๕๗	๒๐	เปอร์เซ็นต์
	ครั้งที่ ๕	เดือนมิถุนายน	ท.ศ. ๒๔๕๗	๒๐	เปอร์เซ็นต์

รวม ๕ ครั้งเป็นเสร็จ แต่มีใช้ต้องออกเต็มทั้ง ๑๐๐ บาท แลรัหนึ่ง
ออกเพียง ๔๐ บาทเท่านั้น แลรัเงินที่เรียกครั้งแรก ๑๕ เปอร์เซนต์
ในเดือนธันวาคม คือเมื่อได้รคทะเบียนแล้ว ก็สักแต่ว่าจะคงทำ
ตามกฎหมายบริษัทเท่านั้น ยังไม่ต้องจำอันใด นอกจากคำที่แลอื่น ๆ
บ้างเล็กน้อย จะต้องนำฝากไว้ในแบงก์สยามกัมมาจล ยังจะไต่ถาม
เบื้อนอีก

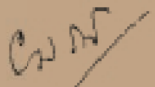
๔. เป็นโศกคดีของบริษัทนี้เนาะบุตรเงินล่าช้าชักเงิน บอกขาย
ที่ริมแม่น้ำบางซื่อ อันนี้ว่าเป็นที่เหมาะที่สุดสำหรับกิจการโรงซีเมนต์
จะหาที่อื่นที่เหมาะสมนั้นไม่ได้ หลวงสวัสดิ์ก็เวียงไชยได้ซื้อไว้แล้ว
เป็นเงิน ๑๒,๐๐๐ บาท เมื่อบริษัทตั้งขึ้นแล้วก็ได้โอนไปเป็นของ
บริษัท ทกลงว่าการทั้งปวงพร้อมหมดทุกอย่างแล้ว แต่ก็จะต้องอนุญาต
ที่ ๆ ช่างแคะ ซึ่งหลวงสวัสดิ์ก็ดัมมิสเทอร์โกโลขึ้นไปตรวจมาแล้ว
เป็นที่ว่างเปล่าไม่มีเจ้าของ ก็จะต้องผูกมัดกรรมรถไฟเรื่องจะทำทาง
เข้ามาโรงซีเมนต์เท่านั้น

ข้อความที่ข้าพระพุทธเจ้ากราบบังคมทูลพระกรุณาเพิ่มเติมจาก

จดหมายบรรพตของพระยาบรมมหารัชมิ่งมุนีเท่านี้ เพราะฉะนั้นข้าพ
ขอมกราบเสวยพระราชมารดาที่แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอรับพระราชมารดาพระ
บรมราชานุญาทที่จะให้จัดการของทั้งปวงวิสัยตามธรรมเนียม และขอรับ
พระราชมารดาให้ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งจะเป็นผู้แทนพระคลังข้างที่ปฤกษาหา
ในเรื่องแบ่งแยะแต่ทั้งผู้แทนด้วย จะได้ไม่ต้องรบกวนให้เป็นที่ยุ่งเคือง
ไต่ฝาดของอุทิศพระบาทเมือง ๆ ทั้งนี้สุกแก่ระทรงพระราชมารดาที่
เห็นสมควร

การมีควรสุกแก่ระทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

ข้าพระพุทธเจ้า ขอเกษะ

